

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Μετάφρασις).

(Τέλος. Ἴδε Φυλλ. 31.)

Τὰ μακρὰ τῆς δοκίμου καὶ ὕμματα ἐσεισθησαν, ὡς ἂν τὰ ὑπ' αὐτῶν κρυπτόμενα μέλη ἐπαθον μικρόν τινα σκατμόν· σιωπήσασα δ' ἐπ' ὀλίγον ἀπήντησεν·

— Ἐξώρας ἦλθετ' ἐξώρας· εἶμαι ἤδη νύμφη τοῦ Κυρίου!

Ὁ Γουλιέλμος, ἀφήτας κραυγὴν θλίψεως, ἐκύτταξε μὲ τρόμον τὴν ἀκίνητουσαν καὶ ὀρθὴν ἐνώπιον τοῦ Ἰσταμένην κόρην.

— Χριστίνα, ἀνέκραξεν, ἰεὺ εὐὺ δὲν ἀγαπᾷς πλέον τὸν Ἐρθερτον;

— Εἶμαι νύμφη τοῦ Κυρίου! ἐπανεῖθεν ἡ δόκι-
ΠΑΝΔΩΡΑ.

μος, σταυρώσασα τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ὑψώσασα τὰ ὄμματα πρὸς τὸν οὐρανόν.

— ὦ Θεέ μου, Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος θρηνῶν, ὁ ἀδελφός μου ἐπρότειπε τὴν κόρην αὐτῆν! ἡ ψυχὴ τῆς ἐθλίβη μέχρι θανάτου! Ταλαιπωρὸν καὶ φίλατον θῦμα τῆς αὐστηρότητός μας, εἰπέ με, Χριστίνα μου, εἰπέ με! τί λοιπὸν συνέβη ἐν σοὶ ἀπόττου εἶται ἐνταῦθα;

— Εἶδα τοὺς ἄλλους νὰ προσεύχωνται, προσηγήθην καὶ ἐγὼ· βιθειὰ ἐπεκρατεῖ σιωπῆ, ἐσιώπησα καὶ ἐγὼ· οὐδεὶς ἐκλαίεν, ἐσπόγγισα καὶ ἐγὼ τὰ δάκρυά μου· ψυχρὸν τι κατ' ἀρχάς, καὶ ἐπειτα ἡδὺ, περιεκαλύψε τὴν ψυχὴν μου, ἡ φωνὴ τοῦ θεοῦ ἀντήχησε, τὴν ἤκουσα, καὶ ἠγάπησα τὸν Κύριον καὶ παρεδόθην εἰς αὐτόν.

Ἐπειτα δὲ, ὡς ἂν ἀπαυδήσασα ἀπὸ τοσοῦτων λόγων, ἡ Μαρθα ἐσιώπησε καὶ ἰβυθίσθη πάλιν εἰς τὴν συλλογὴν ἐκείνην, ἡ ὁποία κατεστάινεν αὐτὴν ἀναι-

σθητον προς πάντα τα περι αυτην συμβαινοντα. Κα εν τω αμα ηχησαντος του κωδωνος, η δοκιμος εκιριτη και οι οφθαλμοι της ανελαμψαν.

— Ο θεος με καλει, ειπεν, υπαγω να προσευχηθω.

— Μ' αφινεις λοιπον, Χριστινα μου, τεκνον μου;

— Δεν ακουετε τον κωδωνα; ει.αι ωρα προσευχης.

— Αλλα κορη μου, αλλα τεκνον μου, εγω ηλθα να σ' επαρω.

— Δεν εξερχομαι πλεον απο εδω. Χαίρετε θεε μου, απηνητην η Μαρθα, απερχομενη βραδεως. Καθ' η, δε στιγμην εμελλε ν' ανοιξη την θυραν δια να απελθη του εντευκτηριου, εστραφη παλιν προς τον Γουλιελμον, εστηεν επ αυτου βλεμμα θλιβερον αμα και γλυκν, εκινησε τα χειλη της ως αν πεμπουσα αδηω απασμων, και επειτα εγινεν απαντος.

Ο Γουλιελμος δεν εδοκιμαζε να την κρατησει, αλλ' εμεινεν εις τον τοπον του, εχων την κεφαλην εστηριγμενην επι του δρυφακτου και μεγαλοι δακρυων θρομβοι ερρευσαν επι των παρεων του ο ηχος εκεινος τον οποιον ηκουεν ετι τον εφαινετο ως εκικηδειος κωδωνοκρουσια της παιδος του. Πόσην ωραν διετέλεσεν ουτω βεθυοιμενος εις τας σκέψεις του; ο Γουλιελμος δεν το ενοησεν. Επι τελους ηκουσε φωνην τινα λαλουσταν προς αυτον ητο δε η ηγουμένη, ητις, περιβεβλημένη τα μελανα αυτης καλυμματα, ηλθε και εκαθησεν απο το κατεναντι μέρος του δρυφακτου.

— Ειχα προιδει την θλιψιν σας, τον ειπεν η ηγουμένη, η αδελφη ημων Μαρθα δεν θελει να σας ακολουθησει.

Ο Γουλιελμος υψωσε προς την μοναχην το απηλπισμενον βλεμμα του.

— Αλλοιμονον! αλλοιμονον! ειπε, το τεκνον αυτο το οποιον τοσοτον ηγαπησα, με ειδε χωρις να χαρη, και μ' εγκαταλειπει ανευ πόθου.

— Ακουσε, υιε μου, ανελαβεν η ηγουμένη, ακουσε. Προ πενταετίας και επεκεινα, μα; εφεραν ενταυθα κορην νεαν, απηλπισμενην, μεστην ταραχου και θορυβου, νομισαταν δε οτι κατηλθεν εις τον ταφον, διότι εισηλθεν εις το μοναστηριον. Εν διαστήματι ετους ολοκληρου, ουδεις ειδε το πρόσωπόν της ακλυστον ο θεος μόνος ηξευρει τον αριθμόν των δακρυων τα οποια οι οφθαλμοι πρέπει να χυτωσι πριν η η συντετριμμένη ψυχη αναλαβη την γαληνην και την υπομονην της, οι ανθρωποι δεν ειμπορουν να τ' αφιμνητωσιν. Η νεα αυτη κορη υπεφερε πολλα, μα την εξητησαμεν χαριν υπερ αυτης, ματην εκαλεσαμεν τους οικειους της εις βοηθειαν της και ηδυνατο να ειπη το του ψαλμου εκοκίασα εν τω στεναγμα μου εταράχθη από θυμού ο οφθαλμός μου! ... τι ηδυναμεθα να κάμωμεν ειμη να προσευχόμεθα υπερ αυτης, αφού κανεις εις τον κόσμον αυτον δεν ηθελε να αναλαβη το δυστυχές αυτό τεκνον; ...

— Αλλοιμονον! ανεκραξεν ο Γουλιελμος, τα γραμματά σας δεν μα; εφθασαν ο αδελφος μου ητον απων, εγω δε, μηδεμιαν εχων τότε ελπιδα να μεταπεισω τον Καρολον, ειχον εγκαταλειψει την οικίαν του ερημον και σκυθρωπον.

— Οι ανθρωποι εγκατέλιπον το τεκνον αυτό, ανελαβεν η ηγουμένη, αλλ' ο θεος επεβλεψεν επι της δούλης του και παρεμήθησεν την ψυχήν της. Εαν δεν αποδώση την δύναμιν εις το σώμα αυτης το υπό των παθημάτων εξητηλημένον... γεννηθήτω το θέλημα του! Ισως το φρονιμώτερον, ίσως το γενναϊότερον είναι τώρα να μην αποσπασετε την νεαν ταυτην κορην από την αγάπην του Θεού, την μετά τοσαυτα δακρυα επελθουσαν αυτη! Ισως το συνετώτερον είναι να μην την υποβάλλετε εις νέους σπασμούς...

— Όχι, όχι! ανεκραξεν ο Γουλιελμος, δεν ειμπορω να παραδώσω εις τον Θεόν αγωγγύστως το τελευταιον τουτο λειψανον της οικογενείας μου, το στήριγμα του γήρατός μου. Θέλω δοκιμασει τα παντα, δια να επαναφερω την καρδιαν της εις τα πρωτα αυτης αισθηματα. Αποδοτε με την Χριστιναν δι' ολίγας μόνον ημέρας... Αφετε με να την δείξω παλιν τους τόπους όπου ηγαπησεν... Αί παρακλησεις μου δεν θέλουν την κατακείσει, αλλ' εις διαταγήν σας θέλει υπακούσει! ειπέτε την να επανέλθη επι τινας στιγμάς υπό την στέγην την πατρικην και αν μετά την τελευταίαν ταύτην δοκιμασίαν, επιμένη ει, το να επιστρέψη ενταυθα, τότε σας την αποδίδω.

— Ειμπορείτε να παραλάβετε μεθ' υμών την αδελφήν Μάρθαν, τεκνον μου, απηνητην η ηγουμένη, υπαγω να την ειπω να σας ακολουθησει. Εαν ο θεος ελάλησε τωόντι εις την καρδιαν της, ουδεμία φωνή του κόσμου τούτου δυναται πλεον να φθάση μεχρις αυτης. Εαν όχι, ως μην επανέλθη πλεον εις την μονην, και εστω ευλογημένη, όπου δήποτε και αν υπαγη! Χαίρετε! ειρήνη υμίν, τεκνον μου.

Και η ηγουμένη απηλθεν. Αμυδρά τις ελπις ανελαμψεν εις την καρδιαν του Γουλιελμου Αμβέργη, νομισαντος, οτι η Χριστινα, αμα εξελθουσα του καταφλιου της μονης, θελει αναλαβει την πάλαι ποτέ φύσιν, νεότητα και αγαπην εστοχάσθη οτι θελει απαγάγει δια παντός το τεκνον εκεινο μακράν των ζοφερων αυτων τοίχων, και περιέμενεν αυτο υπό θλιβεράς ανυπομονησίας ταρασόμενος. Μετ' ολίγον ελαφρόν δημα ηκούσθη εις την πκρά το εντευκτηριον παροδον, και ο Γουλιελμος, δρησας προς την θυραν, ευρεν αυτόθι την Χριστιναν, την οποίαν δρυφακτον πλεον δεν εχώριζεν από τον θεϊόν της.

— Φιλτάτη Χριστινα μου, ανεκραξεν ο Γουλιελμος, ειμπορω λοιπον τώρα να σε αγκαλιζάτω και να σε σφιγξω εις την καρδιαν μου! ελα να επανέλθωμεν εις τον τοπον μας, και να ιδωμεν παλιν την οικίαν, εις την οποίαν συνεζήτημεν ολοι!

Η Μαρθα ητον ωχροτέρα ετι η κατά την πρώτην μετά του Γουλιελμου συνέντευξιν ουδέν αισθημα υπεφαινετο επι του αταράχου εκεινου προσώπου, εκτός μόνως ίσως αθνοου; τινος θλίψεως. Η δοκιμος παρεδωκε την χειρα εις τον θεϊόν της, οτις την ωδήγησεν προς την θυραν της μονης αλλ' εταν αι θυραι αυται ηνεώχθησαν, αυτη δε διηλθε το κατώφλιον αυτων, και το φως και ο ανεμος προσεβαλον

το πρόσωπόν της, η νεα εκλονίσθη και εστηριχθη επι του εξω τοίχου.

Την στιγμην εκεινην ο ηλιος, διασχίσας τα σύννεφα, επέχυσεν τας χυτάς αυτού ακτίνας εις την πεδιάδα και εις το μικρόν όρος ο αήρ ητο διαφανής, ο δε ορίζων, ο συνήθως ών άχαρις και μονότονος, προσέλαβεν από του φωτός καλλονήν τινα.

— Κύτταξε, κορη μου, κύτταξε! ειπεν ο Γουλιελμος εις την Χριστιναν, ητις εστοκεε διαλογιζομένη ακίνητος και άρρωνος, κύτταξε πόσον η γη είναι ωραία! πόσον γλυκύς είναι ο αήρ τον οποιον αναπνέομεν! πόσον ευχαριστον είναι να ειμπορη τις ελευθέρως να προβαίη προς τον άχανη αυτον ορίζοντα.

— Ω θεε μου, απηνητην η δοκιμος, πόσον ωραιος είναι ο ουρανός! ιδέτε πως ο ηλιος λάμπει υπερνω των κεφαλών μας! εν τω ουρανō μαλιστα πρέπει να θαυμάζωμεν τας ακτίνας του, διότι εγγίσαται την γην, αποβαίνουσι θαμβοι και αθνεεις.

Ο Γουλιελμος παρέσυρε την Χριστιναν προς την περιμένουσαν αυτην αμαξαν, εκαθητε πλησίον της και οι ιπποι εκίνησαν. Οι οφθαλμοι της δοκιμου εμειναν πολλήν ωραν εστηλωμένοι επι των τοίχων της μονης της, επειτα δε όταν, δια τας περιστροφάς της οδοϋ, δεν ειμπούσε πλεον να του βλέψη, εκλεισε τους οφθαλμούς, ως αν ηθελε να κοιμηθη. Επι της οδοιπορίας ταύτης, ο Γουλιελμος εζητησεν εις μάτην να την κατορθώση να λαλήση η νεα εσυλλογιζετο, αλλα δεν ηξευρε πλεον να εκφραση τους συλλογισμούς της μέγας δε κατέβαλλεν αυτην κάματος όταν την ηνάγκαζον να απαντήση η ζωη αυτης απετα συνεφορήθη εν τω βυθō της ψυχης της, και, περιβληθεια εντοϋθα το ιμάτιον του μυστηριου και της σιγης, ουδέν ειχε να κοινωνήση πλεον εις τον εξω κόσμον. Εκ διαλειμμάτων μόνον εψιθύριζεν: — Όπόσον η ημέρα είναι μακρά! τίποτε δεν διακόπτει τας ώρας της ουδένα ηκουσα κωδωνα σήμερα.

Δηλθε δε τον δρομον τουτον πλησίον του Γουλιελμου, ωχρά και ακίνητος, σιωπηρά και μηχανικώς εις αυτον υποτασσομένη αίλο, ως αν καλυμμα ηθελε κατέλθει επι των οφθαλμών αυτης, δεν ειδεν ουτε την θλιψιν του γέροντος, ουτε την χώραν την οποίαν διεβαινε. Τελευταίον εφθασαν εις την μικράν ερυθρόπλινθον οικίαν, η αμαξα εισηλασεν εις την αυλήν, την οποίαν ησχισεν να καλύπτη ηδη χορτος, η δε Γωθώνη ηλθεν εις προϋπάντησιν των.

— Καλώς ορίσαστε, κυρία μου, εψιθύρισεν η γραία. Η Μαρθα, σπριζομένη επι του βραχιόνος του θεου της, εισηλθεν, εις την αίθουσαν, όπου ελλοτε συνήργετο η οικογένεια των Αμβέργηων. Η αίθουσα αυτη ητο ερημος και ψυχρά, ουδε βιβλίον, ουδε εργάχειρον κανέν ενέφαινεν οτι κατοικείται αποβαλουσα δε τους άχαίους αυτης οικήτορας, περιέμενε τους νέους πας χωρος φαίνεται εχων ζωήν τινα, την οποίαν προσλαμβάνει η καταλείπει, καθόσον εργεσαι προς αυτόν η απέργεσαι από αυτού. Η Χριστινα διηλθε βραδεως την γνωστην ταύτην αίθουσαν και ηλθε και εκαθησεν επι της εδρας ητις εμεινε πλη

σίον του παραθύρου, του βλέποντος προς το λιβαδιον. Εκει η μητηρ αυτης εζησεν είκοσιν ετη, εκει η παιδική αυτης ηλικία διηλθε πλησίον της Ανωουγκιάτας.

Ο Γουλιελμος, ανοίξας το παραθυρον, την εδειξε το λιβαδιον, και περιεκει τον ποταμόν και τας ιτέας. Η Χριστινα εκύτταξεν εν σιωπή, σπριζουσα την κεφαλήν επι της χειρός, και σπληώσασα τους οφθαλμούς εις τον ορίζοντα. Ο Γουλιελμος εμεινε πολλήν ωραν πλησίον της, επειτα επεθηκε την χειρα εις τον ώμον της Χριστινας και την εκάλεσεν ήλαρώς αυτη δ' ηγήρθη Την ειπε να τον ακολουθήση τον ηκολούθησε. Τότε ανείθησαν την ζυλίην κλίμακα, διηλθον την μικράν παροδον, και ο Γουλιελμος ανοίξας μίαν θυραν,

— Το δωμάτιον της μητρός σου, ειπε προς την Χριστιναν.

Η δοκιμος επροχώρησεν ολίγον, επειτα δε εστάθη εν τω μέτω του δωματίου, δακρυα ερρευσαν από των οφθαλμών της, και, σταυρώσασα τας χειρας, προσευχήθη.

— Κορη μου, την ειπεν ο Γουλιελμος, η ιερά εκεινη ψυχη θερμώτ επόθησε την ιυτυχίαν σου.

— Και την επίτευχεν, απηνητην η δοκιμος.

Ο γέρων ηρθάνθη εαυτον υπό θανατηφόρου προσβληθέντα θλίψεως ενόμιζεν οτι σφιγγει εις την καρδιαν του νεκράν, εις την οποίαν η αγαπη του δεν μετεδιδεν ουτε πνοήν, ουτε θερμότητα.

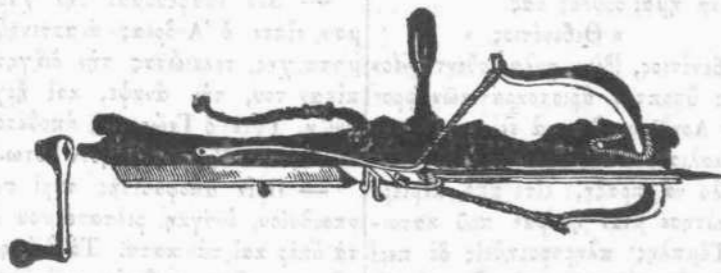
Η Μαρθα επλησίασεν εις την κλίνην της μητρός της, εγονυπέτησε και επεθηκε τα χειλη της επί το προσκεφάλαιον, το οποιον εστήριζε θηήσκουσαν την Ανωουγκιάταν.

— Μητέρ μου, μητέρ μου, μετ' ολίγον θα σε ιδω, εψιθύρισεν.

Ο Γουλιελμος ανετριχίασε, και απαγαγων την Χριστιναν έφερεν αυτην εις το παλαιόν αυτης μικρόν δωμάτιον εκει εστοκεν ακόμη η υπό λευκών παραπεταγμάτων περιβεβλημένη κλίνη η κιθάρα εκρέματο εις τον τοίχον, τα αγαπητά της Χριστινας βιβλία επλήρου τας θέσεις της μικράς ζυλίης βιβλιοθήκης της το παραθυρον ητον ανοικτόν και από αυτού εφαινοντο αι ιτέαι και ο ποταμός. Αλλ' η Μαρθα τίποτε από όλ' αυτά δεν εκύτταξεν. Ο ζυλινος σταυρός ητον ετι επί του τοίχου προς τουτον εθραμεν η Χριστινα και γονυκλιήσασα, μάλλον δε καταπεσοϋσα, εστήριξε την κεφαλήν εις τους πόδας του Ιησου, εκλεισε τους οφθαλμούς και ανέπνευσεν, ως αν εύρουσα άνεσιν μετά κόπον μακρόν. Δεν εκύτταξε δε τίποτε, ουδέ το κατάλυμα εκεινο της παιδικης της ηλικίας, ουδέ τον κηπον τον οποιον τσακίε διηλθεν, ουδέ τον μάρτυρα των ερωτων αυτης ποταμόν αλλα παρέμεινε σπριζουσα την κεφαλήν εις τους πόδας του Χριστου, ως έφοριστος άνευρίσκων την πατρίδα αυτην, ως ναυτης επυτρεφων εις το λιμένα.

Ο δε Γουλιελμος, όρθός ενώπιόν της ιστάμενος και δακρυών, την εκύτταξεν εν σιωπή περιεκει η Γωθώνη εσπόγγιζε με το περιζωμά της τους οφθαλμούς αυ-

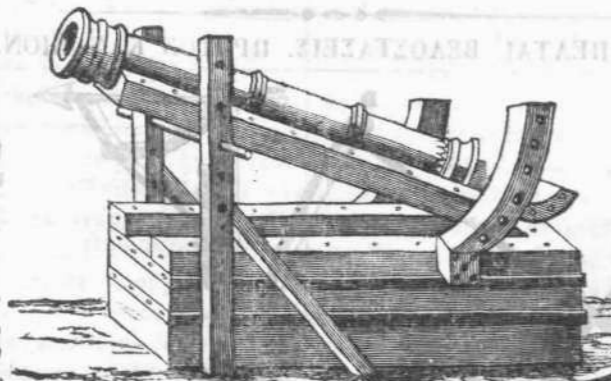
μηχανήματος, ὅστε ἄμα ἀρεθείσης τῆς νευρᾶς τὸ πρὸ αὐτῆς ἐπὶ σωλήνος κείμενον βέλος ἐτινάσσεται πῶρῳ. Ἡ ὅλη μηχανὴ ἐστηρίζεται ἐπὶ κιλιδαντος (ὑποστάτου), καθὼς τὰ σημερινὰ κανόνια, ἕνα στρέφεται κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ διευθύνεται. Ὅσαίς δ' ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὄχι ὡς πολιορκητικὸν ὄργανον, ἀλλὰ εἰς ἐκστρατείας, εἶχε καὶ τραχοῦς, πρὸς εὐκολωτέραν κίνησιν. Ἐξ ὧν τούτων ἐξάγεται, ὅτι οἱ μὲν καταπέλται ἐπέιχον ἰδίως τὴν θέσιν τῶν κανονίων, αἱ δὲ βελοστάσεις τῶν ὀλμων. Τὸ σχῆμα τῶν τελευταίων τούτων μηχανῶν, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν, καὶ ἡ διδομένη ἐνταῦθα εἰκὼν αὐτῶν ἐσχεδιάσθη κατ' εἰκασίαν.

Οἱ δὲ καταπέλται εἶχον ποικίλον μέγεθος. Οἱ μὲν μεγαλύτεροι ἐχρησίμευον εἰς τὰς πολιορκίας, οἱ δὲ μικρότεροι εἰς τὰς στρατείας καὶ τινὲς τῶν τελευταίων τούτων ἦσαν τόσον μικροί, ὥστε εἰς μόνος ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐπιτείνῃ καὶ νὰ τὰς

διευθύνῃ. Διὰ τῶν καταπελτῶν ἐρρίπτοντο βέλη διαφόρου μεγέθους, μεγάλοι δοκοὶ κτλ. ἐνῷ διὰ τῶν βελοστατῶν κυρίως λίθοι. Οἱ μεγάλοι καταπέλται ἐρρίπτον βέλη ἔχοντα μῆκος 4 1/2 ποδῶν, πολλάκις ἐτι μεγαλύτερον, δοκοὺς δὲ ἐχούσας μῆκος 12 ποδῶν καὶ σιδεραῖς ἀκωκάς. Ὁ Καῖσαρ ἐν κεφαλαίῳ 2, τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν ἐμφυλίων πολέμων λέγει, ὅτι αἱ δοκοὶ αὐταὶ εἶχον τοσαύτην δύναμιν, ὥστε οὐ μόνον

τέσσαρας σειρὰς περιπραγμάτων ἠδύνατο νὰ διαρρήξωσιν, ἀλλ' ἐκτός τούτου καὶ βαθέως ἐν τῇ γῇ νὰ ἐμπηχθῶσι. Πρὸς τοῦτοις οἱ καταπέλται ἐρρίπτον μέγιστα διάπυρα βέλη (βελοσφαιδόνια), τὰ ὅποια εἶχον τριποδαίαιας σιδεραῖς ἀκωκάς, λαβὴν δὲ διὰ καυσίμων, καὶ πεκυρακτωμένων ὀλμων περιτυλιγμένην

καὶ ἔχουσαν 9 ποδῶν μῆκος. Διὰ τοιούτων βελῶν ἐπεχειροῦν νὰ πυρπολήσωσι κτίρια ἢ ἐχθρικός μηχανάς. Τὸ διάστημα μέχρι τοῦ ὁποίου ἐφθάνεν ἡ βολὴ τῶν καταπελτῶν, ἐξηρτάτο ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῶν τε μηχαν-

ῶν αὐτῶν καὶ τῶν ριπτομένων βελῶν. Οἱ μεγάλοι καταπέλται ἠδύνατο νὰ ρίψωσι τὰ βέλη των μέχρι 4 σταδίων δὲν ἐπετύγχανον δὲ ἀσφαλῶς τοῦ σκοποῦ ἀπωτέρω τῶν 2 σταδίων, ὅτε ὅμως τοιαύτη ἦτο ἡ δύναμις τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ὥστε ἐβραυον πᾶν καὶ προστυχόν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τεῖχος ἐπέβαλλον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρὰ τῷ στρατῷ καταπελτῶν ἦτο συνήθως πολὺ μεγαλύτερος ἢ ὁ τῶν βελοστατῶν, ἀπαρράλλητως καθὼς σήμερον ὁ ἀριθμὸς τῶν κανονίων εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἢ ὁ τῶν ὀλμων.

Οἱ ἀρχαῖοι πολλάκις συνέχεον τὰ ὀνόματα τῶν καταπελτῶν καὶ τῶν βελοστατῶν. Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μάλιστα χρόνους ἡ λέξις καταπέλις ἐξέ-

λιπε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ δὲν ἀπαντᾷται πλέον εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς τετάρτης Μ.Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἐκάλου δὲ ἦδη βελοστάσεις μὲν πᾶσαν μηχανὴν, δι' ἧς ἐρρίπτοντο βέλη ἢ δοκοὶ, ὠνόμαζον δὲ ὀνάγρους, τὰς λιθοβόλους μηχανάς.

Δίδομεν προτέτι ἐνταῦθα καὶ τὴν εἰκόνα τῶν πρώτων κανονίων, ὅποια κατ' ἀρχὰς κατασκευάσθησαν ἐν τῇ 14 ἑκατονταετηρίδι.

Τὰ πρώτα ταῦτα κανόνια, ὀνομασθέντα βομβάρδαι, ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως βόμβος, κατασκευάσθησαν ἀπὸ σιδηροπέταλοι (λαμαρίνα), ἐζωσμένον διὰ σιδηρῶν στεφανῶν ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ τρόπος οὗτος ἀνεδείχθη ἀκατάλληλος, καὶ ἀν' αὐτοῦ μετεχειρί-

σθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὸν σφυρήλατον καὶ τὸν χωνευτὸν σίδηρον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ σίδηρος ἐπίσης εἶχε πολλὰ ἄτοκα, ἀνεπληρώθη διὰ μίγματος χαλκοῦ καὶ κασιτέρου, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὀρειχάλκου. Τὰ πρώτα κανόνια εἶχον τὸ στόμιον εὐρύτατον καὶ ἐρρίπτον ὀγκώδεις λιθίνους σφαίρας ἢ δὲ χρῆσις τῶν σιδηρῶν

σφαιρῶν δὲν εἶναι προγενεστέρα τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ. — Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΣ.

Ποῦ ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια; ὅποια ἦν ὡς πρὸς τὴν νεωτέραν; οὐσιώδης σπουδὴ εἶνε πάντοτε τὸ νὰ ἐξηλατῶμεν τὴν βαθμιαίαν αὐξήσιν πόλεως τινος ἢ λαμβάνομεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ μέτρον κατ' ἐποχὰς διαφόρους· ἀλλ' εἰς οὐδένα ἴσως τόπον εἶνε τοσοῦτον ἀξιοπαρατήρητοι αἱ μεταμορφώσεις αὐταί, αἱ τοπογραφικαὶ αὐταὶ ἀλλοιώσεις, ὅσον ἐνταῦθα.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀφ' οὗ κατέστρεψε τὴν Τύρον, ἡ θέλησε νὰ καταστήσῃ ἄλλην πόλιν ἀντ' ἐκείνης. Αἱ ἀκταὶ τῆς Αἰγύπτου ἴσαν καταλληλότεραι πρὸς τὸ ἐμπόριον παρὰ ἢ παραλία τῆς Φοινίκης, καθότι διὰ τῆς Μεσογείου ἐξηκολουθεῖτο πάντοτε ἢ μετὰ τῆς Εὐρώπης συνάφεια, καὶ διὰ τοῦ Νείλου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης προσηγγίζοντο αἱ Ἰνδίαί. Ἐν δὲ μόνον σημεῖον ἐπὶ πάσης ταύτης τῆς παραλίας παρεῖχε καλὸν ἀγκυροβόλιον καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελέξατο τὸ σημεῖον τοῦτο μετ' ἀγκυρίας χιλιάκις ἐπαυθεῖσης, ἦν ὁ Ναπολέων ἐκτιμῶν, εἶπεν, ὅπερ δὲν ἐφρόνει ἴσως, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεδείχθη μέγας μᾶλλον διὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης παρὰ διὰ πασῶν τῶν ἐκστρατειῶν του.

Ὁ Μακεδῶν βασιλεὺς διὰ τῆς κτίσεως τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐπραγματοποίησε τὴν ἔνωσιν τῆς Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ἧτις ἦν τὸ ὄνειρον τῆς μεγαλοφύας του, καὶ ἦν, καθ' ἣν ἡμέραν τὸν κατέλαβεν ὁ θάνατος, ἐπειράτο νὰ καταστήσῃ ὑπ' ἄλλην μορφήν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Κατὰ τινὰ Ἀλεξανδρινὴν παράδοσιν ὁ κατακτητὴς εἶδε κατ' ὄναρ τὸν Ὀμηρον δεικνύοντα εἰς αὐτὸν τὴν νῆσον Φάρον ὡς τὴν καταλληλοτέραν θέσιν διὰ τὴν πόλιν ἣν ἐμελέτα νὰ κτίσῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέκρουσεν εἰς τὸν ποιητὴν, ὃν πασιγνωστον εἶνε πόσον ἐτίμα κατ' ἐξοχὴν, καὶ ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Ὀμηρος ἐκτός τῶν ἄλλων προτερημάτων του ἦν καὶ ἐξαιρετικὸς ἀρχιτέκτων· ὁ τοιοῦτος ἐπαινος ἦν ἐπόμενον νὰ γεννηθῇ εἰς πόλιν ὅπου ὁ Ὀμηρος, τὸν ὅποιον οἱ κάτοικοι ἐλεγον Αἰγύπτιον, ἐθεωρεῖτο ὡς Θεός. ὁ δὲ Σωτὴρ ὡς ἀσπίδις· ἀλλὰ δὲν ἐστοχάσθησαν ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἀναγγελθέντες δύο στίχοι ἦσαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ στίχοι οἱ περιέχοντες βαρεῖαν ἀπάτην γεωγραφικὴν, ὡς θέτοντες τὴν νῆσον Φάρον εἰς μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς στερεᾶς. Εἶνε τῶ ὄντι ἀκατανόητον πῶς νῆσος κειμένη εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, ἠδύνατο νὰ ὑποδειχθῇ ὡς θέσις πρόσφορος διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Μόνον ὅστις ἐπεθύμει νὰ εὐρίσκη τὰ πάντα εἰς τὸν Ὀμηρον, ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν ἐνδειξιν τῆς θέσεως ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἔπος δεικνύον πόσον ὁ Ὀμηρος εἶχε ψευδῆ ἰδέαν περὶ τῆς ἐκτῆς ἐφ' ἧς ἐπρεπε νὰ οἰκαδομηθῇ (1).

Δεύτερος θεμελιωτὴς τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐγένετο Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ, ὁ μόνος μέγας ἀνὴρ τῆς γενεᾶς του, καὶ ἀδελφός, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃν ἐπετηδεύετο νὰ ὁμοιάσῃ· οὗτος ἀπεπεράτωσε τὸ ἔργον ἐκείνου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐχάραξε τὸ γενικὸν σχέδιον τῆς πόλεως, ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀνήγειρε τὰ τεῖχη καὶ τοὺς ναοὺς τῆς.

Ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἡ ἔκτασις τῆς ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ σχηματισμοῦ τῶν τόπων· συμπίεζομένη μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Μαριώτιδος λίμνης ἐπὶ γλώσσης γῆς στενωτέρας ἄλλοτε παρὰ σήμερον (1), ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀπέτελει παραλληλόγραμμον ἐκτεινόμενον τρεῖς μᾶλλον κατὰ μῆκος παρὰ κατὰ πλάτος· τὸ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μῆκος ἐξίσου ὡς ἐγγίστα τὰ τρία τέταρτα τῆς μεγάλης διαμέτρου τῶν Παρισίων (2), κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλὰ ἡ μικρὰ διάμετρος τῶν Παρισίων ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν εἶνε τριπλασία ἢ καὶ τετραπλασία τῆς τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ἡ Ἀλεξάνδρεια πρέπει νὰ εἶχε τεσσαρῶν ἕως πέντε λευγῶν περίμετρον.

Οἱ ἀρχαῖοι παρωμοίον συνήθως τόπον ἢ πόλιν τινὰ με ἀντικείμενον μετρίως ἐνίοτε ὁμοιάζον τὴν Ἰταλίαν π. χ. με φύλλον κισσοῦ, τὴν Πελοπόννησον με φύλλον πλατάνου, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρωμοίον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν με μανδύαν Μακεδονικόν, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐρρίψῃ τὸν μανδύαν του ἐπὶ τῆς ἄμμου δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τύπος τῆς μελετωμένης πόλεως (3), αἱ δὲ ἀρχαιολογοὶ χαρίζομενοι ὀπωσοῦν, κατάρθωσαν νὰ ἀνεύρωσιν εἰς τὸ σχῆμα τῆς Ἀλεξάνδρειας τὸν ἀρχικὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐρημένου μανδύου. Ἡ θέσις τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀφαιρουμένη πάσης μεταφορᾶς, ἐννοεῖται κάλλιστα, αὕτη ἦν πόλις κειμένη μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ μίας λίμνης ὡς τὸ Στοκόλμ. κατὰ δεξιὰν καὶ ἀριστεράν ἢ ἀκτὴ ἦν περιεσκαμμένη ὑπὸ δύο ὄρμων, τοῦ τῆς δύσεως καὶ τοῦ τῆς ἀνατολῆς, καὶ μεταξὺ τῶν δύο, μακρὸν ἐπτασταδίον πρόχωμα ἦνῶνε τὴν πόλιν μετὰ τῆς μικρᾶς νῆσου Φάρου. Τὸ πρόχωμα τοῦτο ἦν γέφυρα καὶ ὑδραγωγὸς καὶ ὑποκάτωθεν εἶχον κατασκευασθῆναι δύο ἀψίδας ὑφ' αἷς τὰ πλοῖα εἶδοντο νὰ διερχῶνται ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸν ἄλλον λιμένα· ὁ πρὸς δυσμὰς λιμὴν συνεκινῶνε μετὰ τῆς λίμνης ἧτις καὶ αὕτη εἶχε κοινωνίαν μετὰ τοῦ Νείλου διὰ διώρυγος. ὥστε ἐννοεῖται εὐκόλως πόσον ἡ διάταξις αὕτη ἦν ἐπιτηδεῖα πρὸς κίνησιν τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου τῆς Ἀλεξάνδρειας· διὸ καὶ εἰς τοὺς λιμένας τῆς τὰ πλοῖα, ὡς λέγει ὁ Στράβων, συνεσφωρεύοντο πολυαριθμότερα παρὰ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρίστατο τάξις συμμετρι-

(1) Στράβ. Μετὰφρ. τοῦ Κ. Μερτσαννοῦ. Α. σ. 337.
 (2) Ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶχε 5,600 μέτρα. — Λετρόννο, ἐφημερί τῶν Σοφῶν. 1828. — Τὰ Παρίσια ἔχουν 7,819 μέτρα. Ἐρευνητικὰ καλλιτογραφικὰ περὶ τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, 1821.
 (3) Ἀπέιδον τὸ αὐτὸ σχῆμα εἰς τὴν οἰκίσημον ἦν ὅταν οἱ ἀρχαῖοι τὴν Ἰραντάζοντο· ὡστε ὀλίγον ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἦτον διατεταμημένος κατὰ τὸ ἔγγραμμά του Ἀλεξάνδρου.

(1) Περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν νῆσον Φάρον ἀποδιδόμενης ἀνοστήσεως ἀπὸ τῆς στερεᾶς· ἴδε Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. Γ' σ. 38 Μ. Κερ.

δραία ή γλώσσα των δικαστηρίων, ως αποδεικνύεται εκ των πακυρών και ή επίσημος γλώσσα, ως φαίνεται εκ των επιγραφών ή γλώσσα αυτή εύσκειται ωσαύτως μόνη επί των νομομάτων, μέχρι του Διοκλητιανού. Ο Φίλων αναφέρει λέξεις Ελληνικός εν χρήσει εις Αλεξανδρείαν, λέγει ότι ήταν λέξεις της επιτοπίου γλώσσης. Αί έορταί και ή δημοσία λατρεία ήσαν Έλληνικαί, ως τά αποδεικνύουσιν ή περιγραφή των έορτών του Αδάμιδος εις τας Συρακουσίας του Θεοκρίτου και ή επίσημος πομπή επί Πτολεμαίου του Φιλαδέλφου περιγραφόμενη μετά τούσάυτης λεπτομερείας υπό του Αθηναίου πομπή αληθώς Βακτική εν ή παρίστανται ο Διόνυσος, ή Σεμέλη, και οί Σιληνοί και καθ' ήν ούδεμία θεότης Αιγυπτιακή παρρη σιάζεται. Φαίνονται δέ εν αυτή (ένδειξις χαρακτηρισκή), αί τέσσαρες ώραι του Έλληνικού ένιαυτου, εν ή ο Αιγυπτιακός ένιαυτός είχε τρείς μόνον.

Εν ενί λόγω ή Αλεξανδρεία ήν λίαν Έλληνική, ίκανώς Ιουδαϊκή, όλίγον Ρωμαϊκή και σχεδόν ούδαμώς Αιγυπτιακή ή αλήθεια αυτή φαίνεται έπαισθητώς εν ταύτη τη πόλει εν ή μένει ορθιος εις μόνον κίον, Έλληνικός κατ' έμέ, και δύο όβελίσκοι έλθόντες άλλαχθεν και κείμενοι επί βάσεως Έλληνικής. Η πόλις αυτή εινα τετραμμένη προς την Ελλάδα, άντικρύζει τας Αθήνας και τό Βυζάντιον, κείται εις όλίγων μόνον ημερών απόστασιν θαλάσσης από της Πελοποννήσου, της Σικελίας, της Μεγάλης Ελλάδος, γειτνιάζει εις την παράλιαν εκείνην έφ' ης υπήρχεν ή υπό του Πινδάρου ύμνηθείσα Κυρήνη και βλέπει σχεδόν επί του ορίζοντός της την κοιτίδα του Διός Κρήτην. όπερ εξέφρασα ήδη περί του χαρακτηρισμού του Αλεξανδρινού λαού τό επαναλαμβάνω περί πολλών περιρήμων καταστημάτων, καθώς του μουσείου και της βιβλιοθήκης τό επαναλαμβάνω περί της φιλοσοφίας, των γραμμάτων, των επιστημών, των τεχνών, του χριστιανισμού, των αείρέσεων, και λέγω ότι τά πάντα εν Αλεξανδρεία ήσαν καθαρώς Έλληνικά και πολύ όλιγώτερον Αιγυπτιακά ή Ασιατικά άφ' όσον πολλακις έννομήθη.

Αρχομαι από του μουσείου είναι γνωστόν τό παράδοξον τόυτο κατάνημα όπερ κατέστη τό πρώτο τυπον των ακαδημιών, και ήν πλέον η ακαδημία οι σοφοί του μουσείου συνήργοντο ουχι μόνον διά συνδριασεις, αλλά καθήμενοι εις την αυτήν τράπεζαν, διαγοντες βίον κοινόν εις μεγαλοπρεπές οίκημα και ελεύθεροι πάσης μερίμνης βιωτικής, εδύνατο να άρσιώνται ολοκληρως εις την σπουδην των γραμμάτων τό κατάνημα τόυτο ειχεν αρχήν Έλληνικήν. Δημήτριος ό Φαληρεύς, μαθητής του Αριστοτέλους έφερεν εις Αλεξανδρείαν μουσεϊον κατά μίμψιν των του Πλάτωνος και του Θεοφράστου, αλλά τό μουσεϊον τόυτο ήν ουχι τόσοτον ελεύθερον υπό βασιλεία όσον ήν υπό δημοκρατίαν. οι σαυρισταί του καιρού τό ώνόμασαν κλωβιον πληρες σπανίων πτηνών. έμενεν όμως ειςέτι εν αυτώ ικανόν Αθηναϊκόν δημοκρατικόν πνεύμα ώστε φιλόσοφος τις του μουσείου εδυνήθη να ειπη προς αυτοκράτορα ότι η δημοκρατία ήν ή μόνη λογική κυβέρνησις και ότι η μοναρχία ήν εναντία της

φύσεως ήως βλέποντες τινες την εν τώ Σεραπειεί εγκατάκλεισιν εξέλαβον ότι υπό την αυτήν κατηγορίαν ήν και ή εν τώ μουσείω ένόικησις' άλλ' αυτή εξ έναντίας ήν πάντοτε χάρις και ούδέποτε κατάθλιψις, και τόυτο μόνον εινα τό μόνον όπερ δυνάμεθα να αποδώσωμεν εις την Αιγυπτιακήν έπιβρόην δέν δύναμαι να εκταθώ περισσότερο, δέν δύναμαι να παραδεχθώ την γνώμην του K. Μάττερ, συγγραφέως βαθέως ποιήματος περί της σχολής της Αλεξανδρείας, ότι ιδέα συγχωνεύσεως μεταξύ των επιστημών της Ελλάδος και του διοργανισμού των ιερατικών σχολείων της Αιγύπτου (1) προήγαγε τό μουσεϊον δέν δύναμαι να συμφωνήσω μετά του K. Ούιλκινσον (2) ότι υπήρχεν ή παραμικρά σχέσις μεταξύ του μουσείου της Αλεξανδρείας και των ιερών σχολείων της Ηλιουπόλεως, ουτε τό ερημένον μουσεϊον εγένετο ποτέ τό άτυλον της Αιγυπτιακής εκεινης σοφίας ής τά ίχνη εις παν άλλο μέρος εύρίσκονται εκτός επί των μνημείων τό μουσεϊον ήν κατάνημα Έλληνικόν ως και τό όνομά του οι αρχηγοί του ήσαν φιλόλογοι Έλληνες' σκοπός των εργασιών των ήσαν τά Έλληνικά γράμματα και ή Έλληνική φιλολογία, και ουδέν ή Αιγυπτιακόν ή ιερατικόν εφαινετο εις τον διοργανισμόν του μουσείου' αλλά τό μουσεϊον, λέγουσι τινές, διευθύνετο υπό ιερέως και ήν έπομένως τό κατάνημα τόυτο ως τά λοιπα σχολεία της Αιγύπτου' κατά πρώτην προσβλήν ή περίστασις αυτή δύναται να φανή άπορασιστική, αλλά παρατηρόντες προσεκτικώτερον, βλέπομεν ότι ό ανώτατος ουτός ιερέυς του μουσείου ήν επί μόνον των Έλλήνων βασιλέων Έλληνη, επί δέ των Ρωμαίων αυτοκρατόρων Ρωμαίος, εκτός δέ τόυτου τίνα θεότητα υπήρειται; τον Αμμωνα, τον Θεό ή τον Όσιριν; ουδαμώς' αλλά ως ό K. Λετρόννος τό απέδειξε, τους θεούς Πτολεμαίους, δύναται λοιπόν ιερέυς τοιαύτης λατρείας να θεωρηθή ως άλλο τι ειμή ως υπαλληλος ένδεδυμένος χαρακτήρα επίσημον και διορισμένος εις την διακόσμησην του τόπου; ή προεδρία του υπαλλήλου τόυτου δέν έπέφερε κατ' ουδένα τρόπον την έπιβρόην της παλαιάς θρησκείας και του παλαιού ιερατείου της Αιγύπτου επί του διοργανισμού του μουσείου εκ τούναντίου τό μουσεϊον διειτηρήθη πιστόν εις την αρχήν του και εις τό όνομά του, και αί Αθηναίοι μούσαι έφύλαξαν εν αυτώ μέχρι τέλους την κυριότητα των (3).

Λέγει προς τούτοις ό K. Μάττερ ότι πνεύμα συνδρασμού μεταξύ Αιγύπτου και Ελλάδος εκίνησε τον θεμελιωτήν της μεγάλης βιβλιοθήκης της Αλεξανδρείας κατά τον συγγραφέα τόυτον προέκειτο σκοπός συλλογής ητις να περιλαμβάνη πάντα τά άπομνημονεύματα της ανθρωπίνης μεγαλοφύας, και να συνάπτη τους κώδικας της Αιγύπτου και της Ιουδαίας

[1] Μάττερ, ιστορ. της Αλεξανδρινής σχολής. Β'. έκδοσις. Τ. Α'. σελ. 42.

[2] Modern Egypt and Thebes, T. I. c. 133—134.

[3] Τό μουσεϊον υπήρχε' ειςέτι επί Θεοδαίου. Θέλω ό πατήρ του περιήνευσε και δυστυχώς Υπατίου, ήτον μέλος του μουσείου. — Φερβ. Βιβλ. Έλλ. 9. 169.

κλ. αυτές αι μάλλον πομπώδεις παρά ακριβείς εκφράσεις φαίνεται να έννοώσιν ότι οι Πτολεμαίοι ειχον συλλαβή τον σκοπον του να συνενώσωσιν εις την βιβλιοθήκην των μετά των άριστουργημάτων της Έλληνικής φιλολογίας, τά γεννήματα της Αιγυπτιακής φιλολογίας και των ξένων φιλολογιών' όρειλω δέ να έμολογήσω ότι ό K. Μάττερ απορρίπτει τας υπερβολάς των εκκλησιαστικων συγγραφέων καθ' ους Πτολεμαίος ό Φιλαδέλφος προσήλωσε τον νοϋν του επί των αξιολόγων συγγραμμάτων των εύρισκομένων υπό την κυριότητα των Αιθίοπων, των Ινδων, των Περσων, των Βαβυλωνίων, των Ασσυρίων, των Χαλδαίων, των Φοινίκων, των Σύρων, κτλ. άπαντώμεν δέ και ενταύθα την αυτήν άπάτην περί της Αλεξανδρείας, ήν εκ πρώτης αρχής ήθέλησαν πάντοτε να αποδειξώσι μάλλον Αιγυπτιακή και μάλλον Ασιατική άφ' ότι ήν πραγματικώς' όσον τό κατ' έμέ, νομιζω ότι βιβλιοθήκη έφ' ης πρῶστατο ό Ζηνόδοτος και ό Λυκόφρων περιείχεν όλίγους πακύρους ιερογλυφικους και ιερατικούς, και δέν φανταζομαι να υπήρχον πολυάριθμα τοιαυτα συγγράμματα εν τώ καταλόγῳ του Καλλιμάχου' ουτε πιστεύω ποτέ ότι εύρίσκοντο εν τώ καταλόγῳ τόυτω πολλα χειρόγραφα Ινδικά ή Περσικά ή πολλα αντίτυπα του σανκριτικού Ρωμαϊάνα ή του Υάκνα του Ζοροάστρου (1). Μεταξύ των ιερών Ασιατικων βιβλίων τά των Ιουδαίων μόνον εύρίσκοντο εν τη βιβλιοθήκῃ, όχι ως κώδιξ συναρθείς υπό των Πτολεμαίων μετά των Αιγυπτιακων κωδικων, αλλά διότι υπήρχον εκατόν χιλιάδες Ιουδαίαν εις Αλεξανδρείαν.

Κατά τινι επίσημα έγγραφα νεωστί δημοσιευθέντα (2), αι βιβλιοθήκαι της Αλεξανδρείας περιείχον συγγράμματα μεταρραθέντα από πατων των διαλέκτων του κόσμου εις τό Έλληνικόν' αλλά τό πρῶγμα εινα έμφίβολον, ως μή υπαρχούσης ουδεμιās αποδείξεως. Οι Αλεξανδρείς ως Έλληνες όλίγον έτιμών και όλιγώτερον έτι ενγώριζον τας ξένας γλώσσας και φιλολογίας, εξ ου αποδεικνύεται ότι οι φιλολογικοί θησαυροί της Αλεξανδρείας ήσαν κυρίως Έλληνικοί' αν δέ μεταξύ αυτων υπήρχε και τι Ασιατικόν ή Αιγυπτιακόν, δέν εύρίσκατο βεβαίως εις την βιβλιοθήκην των άνακτόρων άλλ' εις την του Σεραπειού' εκει, ως προείπον, έσώζετο λείψανον του παλαιού Αιγυπτιακού βίου, και εκει ωσαύτως υπεισήφρυσαν ίσως μετά των Ασιατικων δεισιδαιμονίων και τινι βιβλία Ασιατικά. Εις την βιβλιοθήκην ταύτην του Σεραπειού ό Τερτολλιανός (3), αναφέρει κείμενον εβραϊκόν της άγιης γραφής' πρέπει δέ να ένθυμηθώμεν ότι ή Εβραϊκή ήν γλώσσα ζωσα εν Αλεξανδρεία.

[1] Οι χρησιμοί της Ζοροάστρου αναφέρονται μεταξύ των Ασιατικων βιβλίων των εύρισκομένων εις την βιβλιοθήκην της Αλεξανδρείας. άλλά τόυτο τοιοϋτον ήν σύγγραμμα του Ζοροάστρου όσον και οι θρησικοί όνομα του Όρμίου ή τή χρυσή έπη της Πυθαγόρου γνωριζομαι, χάρις εις τον Ανκεϊλ και πρό πάντων εις τον K. Βορντόν. Σητά βιβλία του Ζοροάστρου περιέχουσι τονικόν και ουχι γρησιακό.

[2] Τεμαχίον Έλληνικόν έκδοθέν υπό του K. Κρίμαρ, και σχολιον λατινικόν του I.E. αλώνος δημοσιευθέν εν μέρος υπό του Κυρίου Ουάττιου.

[3] Έκδοσις του Άββδ Μίγγον, τ. I'. σ. 55.

Επειδή άνέφερα δύο βιβλιοθήκας, πρέπει να ειπω και τινας λέξεις περί της διαδοχου πυρκαϊας της αποδοιδομένης εις τον Όμέρην. Ο κόσμος όλος γνωρίζει την παραδοσιν ητις κατέστησε τό όνομα του Όμέρου σύμβολον του φανησιασμού και της βαρβαρότητας. Αλλά ό Όμέρης άφου εις διάστημα αιώνων υπέστη την ύβριν της παρτισμακής ταύτης φήμης, εκηρύχθη σχεδόν άνιϋθυνος της πυρπολήσεως των βιβλίων της Αλεξανδρείας' τοϋλάχιστον άνεκαλύφθησαν συνένοχοι προγενέστεροι εκεινου και προσηνήσαντες πολυ μεγαλητέραν ζημίαν' οι συνένοχοι αυτοί είναι ένδοξοι και ουδόμενος άγριοι έχθροί του έξευγενισμού' καλούνται δέ Καϊσαρ και χριστιανισμός.

Ο Καϊσαρ είναι ό πρώτος ένοχος' ένοχος όμως ακούσιος, διότι πολιορχούμενος υπό των Αλεξανδρείων εις τό μέρος των άνακτόρων όπου ήν ή μεγάλη βιβλιοθήκη, ένεβαλε πύρ εις αυτό, θέλων να πυρπολήση τον Αιγυπτιακόν στόλον και τας υπό του έχθρου κατεχομένας οικίας' διό και κούφως πως ειπον τινές ότι μετά τον Καϊσαρα ουδέν εύρεν ό Όμέρης να πυρπολήση' όπερ δέν εινα κατ' ακριβειαν αληθές. επειδή γνωρίζομεν ότι υπήρχαν πολλα συλλογαί μορφωθειαι προς άναπήλρωσιν της πρώτης, και ότι ό Αντώνιος έδωρήσατο τη Κλεοπάτρα την βιβλιοθήκην της Περγαμου, την ένάμιλλον της Αλεξανδρείας, συκειμένην δέ εκ διακόσιων χιλιάδων τόμων. Αι διακόσαι ουσαι χιλιάδες των τόμων φαίνεται ότι κατετέθησαν εις τό Σεραπειόν, εις την βιβλιοθήκην εκεινην την θυγατέρα, ως ελέγετο, της μητρός βιβλιοθήκης, και ητις περιείχε μέχρι επτακοσιων χιλιάδων τόμων. Αλλά και ή δευτέρα αυτή επέπρωτο να εξαφανισθί υπό χειρών άλλων παρά τας Οθωμανικάς' προσβληθείται δις υπό πυρκαϊας επί Μάρκου Αύρηλιου και επί Καμμόδου, δυσκολον είναι να ηδυνήθησαν να επικήσωσιν εις την προσβολήν την επί Θεοδοσίου γενομένην υπό των χριστιανων κατά του Σεραπειού. Τά έντός του οικοδομήματος τόυτου επιστεωρευμένα βιβλία έπετα, αν όχι όλα, τοϋλάχιστον πολύ μέρος αυτων να εξαφανισθί εκ του ζήλου του καθωλιτισμένου κατά την ημέραν εκεινην εναντίον παντός του ένθυμίζοντος την ειδωλολατρείαν' ίδου λοιπόν αί δύο μεγάλαι συλλογαί των βιβλίων σχεδόν εξαφανισθεισαι, ή τοϋλάχιστον διατπαρείσαι πρό της άριξεως του Όμέρου. άφ' εναντίας των αναντηρήτων αυτων περιστάσεων ό K. Μάττερ αποφινεται επιτήμως ότι ή υπαρξις και ή πυρπολήσις μιας βιβλιοθήκης εις την Αλεξάνδρειαν κατά τον καιρόν του Όμέρου είναι συμβεθεκος όπερ πρέπει να λάβη και κάλιν τον τόπον του εις την ιστορίαν. εις τού; λόγους τόυτους επιτεπέεται να ιδωμεν διαμαρτύρησιν εναντίον γνώμης ήν ό H. αιών εξέφρασε, φαίνεται, χαρίζομενος. Ο Γίββων και άλλοι συγγραφεας της αυτής εποχής ένδέχεται να έχάρησαν όπωσούν βλέποντες την περιηρημοτέραν βαρβρον πρῆσιν της ιστορίας μεταρθεύσαν από Οθωμανων εις χριστιανους, από κληρίου εις επήκοπον' ημεεις δέ χωρίς παντελώς να ήμεθα της αυτής γνώμης δύναμεθα να άντιταχθώ.

σὴ ἡ μεγάλη λάγνηος τοῦ χρόνου, ἐνώθητι, ὦ Ἑλλάς, μετὰ τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν μιᾷ λαμπρῇ τότε θέλει διαυγάσει ἀπανταχοῦ τὸ κλέος ὅπερ δέχουσαν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ μεγαλοφυΐα τῶν υἱῶν σου.

Τοιαῦτα διὰ τὴν Ἑλλάδα προμαντεύων, δὲν ἐλησμονέει ὁ ποιητὴς τὴν Πατρίδα του. Ἐνα φιλογενῆ παλμὸν ἠθάνθη εἰς τὸ στήθος του, καὶ ἐνέχουσαν ἐν μιᾷ εὐχῇ ἀμφοτέρων τῶν συγγενῶν λαῶν τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀλλὰ τὸ πλέον δύσκολον θέμα « Ὁ χριστιανισμὸς βάζει τῆς κοινωνικῆς ἐλευθερίας » ἐφύλαττεν ὁ ποιητὴς τελευταῖον. Ἐγείρεται, σταυρώνει τὰς χεῖρας, καὶ βραδῶ ἀπαγγέλλων κατ' ἀρχάς, ἐξάπτεται βραχυδῶν, καὶ βρῦσιν οἱ στίχοι του εὐφραδεῖς καὶ χρωματισμένοι μετὰ τὴν ὑψηλὴν ποίησιν τῶν Γραφῶν. Ἐκ τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς ἠντλησέν πάντοτε τὰς ἐμπνεύσεις του, καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ποιήσεις αὐτοῦ ἀναφαίνεται ἡ εὐσέβεια ἐν διηγεσίᾳ πάλῃ μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων παραφορῶν διακειμένη, ἀλλὰ πάντοτε ὑπερδύναμος καὶ νικῶσα.

Ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα του τὰ ἔπη ὅτε μὲν μελίβρυτα καὶ γλαφυρά, ὅτε δὲ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀκίμα καθὼς τὰ ὕδατα τοῦ χειμάρρου ἄτινα κελάριζουσιν εἰς πεδιάδα εὐανθῆ καὶ γλοερὰν, ἢ καταφέρονται ἀπὸ τὸν βράχον, σπινθηρακίζοντα εἰς τὸ φῶς τῆς Σελήνης. Ἐτάζει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παρακμὴν τῆς Ῥώμης, καὶ πηδᾷ εἰς τὴν αὐγὴν τῆς παγκοσμίως εὐδαιμονίας, τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Τρία λέγει δόγματα περικλείει ὁ λόγος τοῦ ὑψίστου, τὴν Πίστιν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἐλπίδα. Περὶ τὸν τρίφωτον λύχνον τοῦτον συναχθῆτε, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἡπείρου, συναχθῆτε, ὦ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν συνδέσμῳ ἀδελφικῷ, καὶ εὐρήσετε ἐκεῖ λιμένα εὐδαιμονίας καὶ ἐλευθεριῶν ἀφθάρτων.

Ἴδου πῶς αὐτοσχεδίασε τὰ δεδομένα θέματα. Κλείει δὲ τὴν ἑσπερινὴν ἀκαδημίαν του μετ' ἀσμάτιον ὑποχρεωτικῶν δημοιοκατολήσεων. Ἀνακεφαλαιοῖ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐξ θεμάτων, πληροὶ ὀκτὼ στίχους ἀρμονικῶς καὶ ὠραίους. Ἀλλὰ τῶ μόνουσιν ἐξ οἱ ἀποίητοι. Τί θέλει εἶπει; . . . Δὲν ταρασσεται, δὲν διατάζει. Ἀποτείνεται εἰς τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς καὶ κλείει τὸν ἐπίλογον ἐκπέμπων ἕνα ἀσπασμὸν εἰς τὸν Παρθενῶνα, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὅποια διὰ γλαφυρᾶς σιωπῆς μεταδίδουσιν εἰς αἰῶνας τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ Ῥεγάλης. (1)

Γ. Χ. Ζαλακώστας.

Η ΨΥΧΗ.

(ROMANCE).

• En orba et saeva et iniqua Fortuna?
Hoc in te tibi complacuit, ut . . .
diversam sortem sustineremus? •

(Apu'ej. Metamorph. Lib. V.)

Ἀκούσατέ με, ὦ σεις καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας ἔς τάρταρα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ ἔς τὰ παθήματά μου
Θρηνησατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Ἐβελγον πάντας, κ' ἡ νέα μου καρδία
Τάριστα εἶχεν ἐρώτων δρέψει ἄνθη.
Πλὴν διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ κατεμαράνθη,
Ἐμελλεν ἄλγη νὰ ὑποστῆ μυρία.

Ἡ Ἀφροδίτη, — ὦ! τίς θὰ τὸ πιστεύσει; —
Ἡ Ἀφροδίτη τὰ ἀσθενῆ μου κάλλη
Εἶχε φρονήσει, κ' ἐπιθυμία ἄλλη
Δὲν τὴν κατεῖχε παρὰ νὰ μὲ φρονεῖται.

Τοὺς ἑραστάς μου μὲ χεῖρα δλεθρίαν
Πρὸ πολλοῦ ἤδη αὐτὴ κατελυμάνθη,
Κι' ἀποβαλοῦσα τῆς κεφαλῆς μου τάνθη,
Ἐσπεῖρε θλίψεις ἔς τοῦ βίου τὴν πορείαν.

Ἀκούσατέ με, ὦ σεις καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας ἔς τάρταρα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ ἔς τὰ παθήματά μου
Θρηνησατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Παρὰ Πυθίας χρησμὸν οἱ φίλτατοί μου
Ἐλαβον « Τέρας φρικτὸν ἢ κόρη μέλλει
Νὰ λάβῃ. Εἰς βράχον ἄς ἐκτεθῆ ἑρήμου.
Δεινόν' ἀλλ' οὕτω τὸ πεπρωμένον θέλει. »

Μὲ φέρῃ ὁ γέρον πατήρ εἰς ἐρημίαν
Φρικτήν. — Φεῦ! εἶδον τὰ δμματά του πλήρη
Πικρῶν δακρῶν κ' εἶπε φιλῶν μ' « ὕγειαν,
Φίλτατον, ἔχε. Ὁ Ζεὺς νὰ μὲ οἰκτεῖρη. »

Εἶπε κ' ἀπῆλθε. Τὴν γῆν ὁ ὀφθαλμὸς του
Πικρῶν δακρῶν ἐπλήρου, καὶ μακρόθεν
Βαρὺς ἀντήχει ὁ γέρον στεναγμὸς του . .
Ζεῦ! Ἡὼς δὲν ἦλθε τὸ πῦρ σου οὐρανόθεν!

ὑπὸ τῆς φρικτῆς ὠχρᾶ, ἔς τὸ ψυχρὸν χῶμα
Ὡς πότε ἐκείμην τίς οἶδε; Στιγμιαῖα
Πλὴν ὅλα ταῦτα μ' ἐφάνησαν, καὶ μ' ὄμμα
Τρεμοσβυσμένον ἠγέρθη, πλὴν τί θέα!

Ἀντὶ τοῦ τόπου ἐκείνου, ποῦ μὲ τρόμον
Εἶδον, ἐν οἴκῳ εὐρέθην βασιλείων.

Κ' ἐν μέσῳ κήπων, στοῶν καὶ διαδρόμων
Μυρὶ ὠσφρανθῆν ἄρώματα ἀνθῶν.

Παντοῦ στραφεῖσα μὲ ὄμματα δειλαίας
Οὐδένα εἶδον πλὴν πόση, ὦ Θεοί μου!
Ἡ ἐκπληξίς μου, εἰς εἰκοσι πτελέας
Ὅτε ἀνέγνων « Σὲ ἀγαπῶ, Ψυχὴ μου! »

Ἐν μέσῳ φόβου ἵπλανώμην καὶ ἐλπίδος,
Ὅτε ἀκούω φωνὴν τινα γλυκεῖαν,
« Ψυχὴ, » μοι λέγει, « σὺ στέμμα βασιλίδος
Ἐδῶ θὰ ἔχης καὶ τρισευδαιμονίαν. »

Τὴν νύκτα μόνον θὰ μ' ἔχης κ' εἰς τὸ ὄμμα
Ἡὼς δὲν θέλεις μ' εἶδει πλὴν, ἂν θελήτης,
Αἶ! τότε τρέμε, Ψυχὴ θὰ δυστυχύσης,
Καὶ ἄρας μόνον θὰ ἔχης, εἰς τὸ στόμα. »

Ἐνεβαρρύνθη. Μὲ βῆμα ἐσπυεμένον
Τὸν ῥοῦν ἠτύχου πηγῆς ἀκολουθοῦσα
Καὶ διαδρόμους ἀνθοῦντας διελθοῦσα
Ἐπ' ἄνθη εὐρον παστὸν ἀνθοστεμμένον.

Σ τοῦ παστοῦ τούτου τὰ ἔνδον τερπνὴ κλίνη
Ἡδυπαθῶς πως ὑψοῦτο. Ἡ σκοτία
Μαύρη προῦχώρει, κ' ἐμὲ δύναμις θεία
Ἐπὶ τῆς κλίνης μὲ εἶχε κατακλίνει.

Ἐτρεμον ὄλη καὶ παρευθὺς εὐρέθην
Ἐς τὰς τρυφεράς του ἀγκάλας, καὶ μεθύων
Μὲ περιπτύσσει μετ' ἀσπασμῶν μυριῶν.
Φεῦ! Κ' ἐγὼ ποῖαν τότ' ἠσθανόμην μέθην!

Ἡ νύξ παρῆλθε. Τὰς πρώτας τῆς ἀκτῖνας
Ἡ Ἡὼς μόλις διέχυσε, καὶ μόνη
Ἐμείνα' πάλιν ἡ νύξ πλὴν μᾶς ἐνόησε.
Καὶ εὐτυχόσασα πολλοὺς διήλθον μῆνας.

Ἄγ! ναι, ἠτύχου. Τίς δαίμων μ' ἐξοκέλλει,
Καὶ νὰ τὸν ἴδω ἀπόσασιν λαμβάνω;
« Ἄ! Τέρας εἶναι. » εἶπον, « καταλαμβάνω
Ἄν ἦτ' ὠραῖος, ν' ἀρέση δὲν θὰ θέλη; »

Καὶ παραβύστου ὀπίσω παραθύρου
Ἐκρυψα λύχον. Ἐνύκτωσε κ' ἐμβαίνει
Αὐτὸς, ἐπάνω φερόμενος ζεφύρου.
« Ψυχὴ μου, » εἶπε « χαῖρε, ἠγαπημένη. »

Εἶπε, κ' εὐθὺς ἔς τὰ ῥοδινά μου δίδει
Φίλημα χεῖλῃ, φίλημα φλόγας πνέον.
Τὸ φίλημα τοῦ ὑπῆρξε στιγμιαῖον.
Στιγμὴ παρῆλθε, καὶ ἐκοιμήθη ἤδη.

Τότε ἠσύχως ἐγείρομαι. Τὸ φῶς μου
Λαβοῦσα ἦλθον ἀλλ', ὦ Θεοὶ μεγάλοι!
Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐθάμβωσαν. Τί κάλλη!
Μικρὸν παιδίον ἐπέλαμπεν ἐμπρὸς μου.

Εἶχε τὸ ἦθος ὑπερφύει καὶ θεῖον,
Ἡδυπαθῆ πως τὸν ὕπνον, κ' εἰς τὰ χεῖλῃ
Μαγευτικὸν τι ἐπῆνθει, κ' ἐμειδίων
Ἄβρᾶ, καὶ ὀλην ἢ στάσις του μ' ἐκῆλει.

Εἰς θελξιθύμους ἐκστάσεις μετὰ τρόμου
Καὶ εἰς θελγήτρων διέπλεον πελάγη,
Ὅτε εἰλαίου σταγῶν ἐπὶ τοῦ ὤμου
Ἐσταξεν αἴφνης, κ' ἠγέρθη κ' ἐξεπλάγη.

« Ὁ τόλμη! » κράζει. « τί ἐπραξας ἐμπρὸς μὲ;
Τάλαινα, τρέμε. Ὡ! τί ποινὰς ἀγρίας
Ἡ ὀργὴ θέλει σοῦ ρίψει τῆς μητρός μου! . . .
Εἶμαι ὁ Ἐρως, υἱὸς τῆς Κυθρείας. »

Ἐγὼ ἐπρέλθην ἔς τὰ πάγκαλά σου κάλλη.
Ἄλλ', ἄπισ', ἔχε ὕγειαν ἢ καλὴ μου
Δὲν θὰ σὲ σφίγξῃ εἰς τὸ ἔξῃς ἀγκάλη . . .
Ψυχὴ, πηγαῖνω ὕγειαινε, Ψυχὴ μου! »

Εἶπε κ' ἀπέπη ταχέως ὁ ἀγῶμων,
Καὶ μὲ ἀφῆκεν εἰς πλησμονὴν δακρῶν.
Ἄντι δ' ἐκείνων τῶν κήπων καὶ τῶν δόμων,
Μόνη εὐρέθην ἐπὶ βουνῶν ἀγρίων.

Ἐντρομος τότε ὦ Ἀφροδίτη, κλίνω
Τὸ γόνυ, κράζω, « καὶ σέβσον τοῦ θυμοῦ σου
Τὸ ὑπερβάλλον, καὶ χάριν τοῦ υἱοῦ σου
Τὸν βίον ἄρες, Κύπρις, νὰ παρατείνω. »

« Σὲ ἐσπλαγχνίσθη. Θὰ ζήσης, τρισαθλία, »
Εἶπε φωνὴ τις ὡς ἀπειλοῦσα, « ὅμως
Θλίψεις θὰ ἦναι ὁ βίος σου καὶ τρόμος
Καὶ ἡ μορφή σου φρικτὴ καὶ ἀπαισία. »

— « Θεά μου, ἔστω ἄς γίνῃ ὁ πικρὸς σου
Λόγος, καὶ θλίψεις ἄς ἦναι ἡ ζωὴ μου,
Καὶ ἀπαισία ἄς ἦναι ἡ μορφή μου
Ἐάν μὲ θλέπῃ μ' ἀγάπην ὁ υἱὸς σου. »

Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς καταδίκης πλέον
Εἰς τὰς ἐρήμους περιπλανῶ τὸ βῆμα
Πλὴν αὐτὸν μάτην ἔς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης ζητῶ τὸ μαῦρον κύμα.

Βαρὺ τὸ ἄχθος οὐρῶ τῆς ἡλικίας
Τὴν νέαν κόμην μὲ δάκρυά μου βρέχω
Σύντροφον μόνον τοὺς στεναγμούς μου ἔχω
Καὶ τῶν ἀγρίων δρυμῶν τὰς ἐρημίας.

Ἀπεξεδύθη τὰς λάμπεις τὰς πολλὰς μου.
Τὸ κάλλος τί ναι παρ' ἄψινθος ποῦ βράζει;

[1] Σημ. Εἰς τὴν τῶν προσοχῶν συλλογῶν τῆς ἡ Πανδώρα θέλει ὁμοιοποιεῖται μεταφορῶν τινῶν ἐκ τῶν ἐκκεκμημένων Ποιητῶν τοῦ Κεραῖοῦ Ῥεγάλη.

Έρω, δλίγον θρηνώ τας συμφορας μου. Διότι εις σένα το στήθος μου στεναζει.

Έν Αθήναις. Τήν 20 Ιουνίου 1851.

A. N. Tractalides.

ΑΙ ΚΑΠΡΕΑΙ.

Οποιας αναμνήσεις διεγείρει, και όπόσας καλλονας περιέχει ή μικρά αυτή νήσος της Νεαπόλεως! Τούτην Καίτην ο Σεβαστός ποιητής κτήμα, κατοικοδόμησεν επ' αυτής, ως λέγει ο Στράβων, και έν αυτή μονάζων διένυσε τα τελευταία έπτά έτη του βίου του ο αεληγής αυτοκράτωρ Τιβέριος. Έρχόμενος εις Καπρέας, άπορείς τί πρώτων να θαυμασής τα μεγαλοπρεπή λείψανα της ρωμαϊκής πολυτελείας, ή την μαγεύσαν τους οφθαλμούς σου ποικίλην και χαριστάτην θείαν. Ένταυθεν βλέπεις την φαιδρότατην φύσιν της Νεαπόλεως και του Σαίερνου, εκείθεν το Βερούδιον, τον περιώνυμον κρατηρά του και τους μύδρους του, και πορρω έρω τας Πιθηκούσας και τας Λιπάρας. Έάν προχωρήσης προς τα ένδότερα της νήσου, έκαστον σχεδόν βήμα σου έντυπούται επί ρωμαϊκή; τινος αρχαιοτήτος παντού βλέπεις ύδραγωγεία, έπαύσεις, θεριά, ναύς και παλάτια, και τας εξουσίας εκείνας οικοδομάς τας όκοιας άνήγειρεν ο Αυγουστος, και έμόλυεν ο Τιβέριος.

Το κατ' έμέ, δι' εια μόνον λόγω μετέβην εις Καπρέας: επεδύμουν να επισκεφθώ το καλούμενον σημερον Κουανού, άλλοτε δε των Νυμφών σπήλαιον, όπου ο Τιβέριος έκρύπτετο διά να λησμονήση τα άνομήματά του. Η είσοδος αυτού ήτο άγνωστος μέχρι του 1826 διε ανακαλύφθη υπό δύο σοφών Πρώτων. Και αυτοί μόνον εις τώρησαν κολυμβώντες εις αυτό, μετά ταύτα όμως κατεσκευάσθησαν λέμβοι δι' ών μεταφέρονται έντός αυτού οι περιεργοί. Και υπερνώ μόν της κεραλής σου θαυμάζεις θέλον άπεραντον πέτρινον, άφ' ου κρέμανται πυκτότατοι σταλακτίται, υπό τους πόδας σου δε ένοπτριζεται έντός θαλάσσης καθαράς ως ο ουρανός, γλαυκής και λαμπυρίζουσης, ήτις, κυματιζομένη υπό της κώπης, ακτινοβολεί ως άνθραξ. Οτε εισήλθον εις το μαγευτικόν έλεϊνο σπήλαιον, ή επικρατούσα ήρεμία, και ή ωραιότης του θεάματος ήσαν τοιαύται, ώστ' έλησμόνησα και γην και ουρανόν, και έκστασις άνεξηγητος κατεκυρίευσεν όλας μου τας αισθήσεις. Η είσοδος έχει τεσσάρων ποδών και πέντε δακτύλων ύψος, ένον δε πλάτος, και άπαρτίζει τρίγωνον ισόπλευρον, ουτινος ή κάτω γωνία σχηματίζεται υπό του ύδατος. Το υπερθύριον είναι τοσούτω στενόν ώστε αρκεί να κύψης δλίγον την κεφαλήν, κ' ευρίσκεσαι άμέσως έντός του ευρυχώρου εκείνου άντρου, ουτινος και ο θόλος και οι τοίχοι ομαιάζουσι χειροποίητοι. Η έκτασις του, από της είσοδου μέχρι του άπέναντι αναπαυτηρίου, όπου μόνον αποδιόχονται οι επισκεπτόμενοι αυτό, είναι 125 ποδών. Το δε

ύδωρ, κατά μόν την είσοδον έχει βάθος ποδών 67, πλησίον δε του αναπαυτηρίου, ποδών 58. Ηέραν του αναπαυτηρίου, το όποιον μόνον φαίνεται ότι κατεσκευάσθη υπό χειρών ανθρώπων, το σπήλαιον συγκοινωνεί μετά στοάς εκατόν περίπου ποδών μήκος έχούσης. Οτε κατά πρώτον εισήλθον εις το σπήλαιον, όλα μ' έράνηταν σκεπεινά, πλήν του ύδατος το όποιον είναι φωτεινόν και λαμπροκύνον. Το μόνον μέρος δι' ου εισέρχεται έξωθεν φώς άμυδρόν είναι ή είσοδος: ο δδηγός μου, διά ν' αυξήσῃ τον θαυμασμόν μου, έκλεισεν αυτήν, και άφῃκε μόνον το φώς του ύδατος. Το σπήλαιον τότε έλαβε χρωματισμόν κυανωπόν, ώστ' ένόμιζον ότι έρωτιζόμην υπό φλογών οίονοπνεύματος.

N. Δ.

ΠΕΡΙ ΜΑΝΙΑΣ.

Γάλλοι τις ποιητής, ο Βολταίρος νομίζω, ειπέ: » Tous les hommes sont fous, et malgré tous leurs soins, ne diffèrent entr' eux que de plus ou de moins. »

Το περιεχόμενον των δύο τούτων μανιών στίχων, ή συνήθεια έκφραζει έντονώτερον παρ ήμιν διά του δλιγοσυλλάβου τούτου

« Όλ' οι άνθρωπ' ειν' τρελοί, » ποίος δλίγον ποίος πολύ. »

Επιεται άρα ότι όλοι οι φρενοβλαβείς δεν εύρίσκονται έντός μικροκομίων, έκτός μόνον εάν παραδεχθώμεν ότι μικροκομίων είναι ο κόσμος αυτός.

Η Ευρώπη διήρσεν εν γενει τους φρενολήπτας εις δύο τάξεις: εις την των πασχόντων μανίαν τελείαν, εκείνων, δηλαδή, των όποιων έλ' αι πραξεις ύπεργουρούνται από κεφαλήν κατά πάντα διαστραμμένην, και εις την των πασχόντων μονομανίαν, ή των συλλογισομένων μόν καθ' όλα όρθως, καθ' έν δέ μόνον άντικείμενον πεπρωμένων των νοών.

Και τους μόν πρώτους εγκλείει έντός καταστημάτων ώρισμένων επίτηδες δι' αυτούς, όποιε δεν εύρίσκονται παρ ήμιν, και χάρι; θεραπείας, και ως επιβλαβείς, τους δε άλλους άφίνει συνήθως έλευθέρους, και ως άβλαβείς, και πρό πάντων ως όντας πολυαριθμούς.

Πολλάκις και δόλοκληροι κοινωνία πάσχουσι μονομανίαν ή κοινωνία, φέρ' ειπείν, παρ' τη όποιε επικρατεί ή θεοβλαβεία, ή ο θρησκευτικός φανατισμός, ως λέγουσι τα δυτικά έθνη, δεν πάσχει μονομανίαν; Η άλλη εκείνη, ής τινος όλα σχεδόν τα μέλη συγκεντρούσι πάσας αυτών τας διανοητικας δυνάμεις εις μίαν και μόνην ιδέαν, εις το πώς, π. χ. να διαρπάσωσι, πώς να σφετερισθώσι την ξένην, είτε δημοσίαν είτε ιδιωτικήν περιουσίαν, ή πώς να κατατρέξωσι την ίκανότητα ή την άρετήν, δεν ειν' επίσης μονομανής;

Και ή μόν τελεία μανία επιπολάζει όπου αι δυνάμεις του νοός αναπτύσσονται πλειώτερον διά της και-

θείας ή δε μονομανία, όπου ή έλευθέριος άγωγή δεν παρεσχθή ειςείτι. Ίδου διά τί, κατά μόν την δυτικήν Ευρώπην εύρίσκεται μέγας αριθμός φρενοβλαβών, κατά δε την Ελλάδα, την Τουρκίαν, την Ασίαν, και την Ρωσίαν επικρατέστερος ο των μονομανών.

Επί της πρώτης Γαλλικής επαναστάσεως, τα επαναστατικά δικαστήρια έστειλλον καθ' εκάστην εις την λαμητόμον μυριάδας ανθρώπων, και αυτοί έπορεύοντο προς τον θάνατον χωρίς ουτε καν να τον συλλογισθώσιν: αι ένθυμηθώμεν τας καταποντήσεις—noyades—και τους μυδροβολισμούς, — mitrallades — της αυτής εκείνης εποχής. Το κακούργημα ειχεν άποκτησει δημοτικότητα, και το παραδειγμα ενήργει ως άλλη τις χολερική επιδημία.

Επί Λοδοβίκου του ΙΑ', ο διά δηλητηρίου θάνατος ήτο συνήθη: όλοι ένθυμούμεθα τας επί του πεσόντος Λοδοβίκου Φιλίππου καθημερινάς πυρκαϊδας των δασών, και σήμεραν όλοι φρίττομεν αναγινώσκοντες εις τας έφημερίδας της Γαλλίας τας ανείους αυτοχειρίας και μονομαχίας.

Το παραδειγμα ύπῆρξεν άνέκαθεν μισματικώτατον: όστις μάλιστα εξ ήμών έμελέτησε μετά τινος προτοχής τον βίον της νεωτέρας Ελλάδος, δεν άμφιβάλλει περί τούτου.

Η ιστορία της μανίας και της μονομανίας ήλεον εϊσθαι βεβαίως περιεργωτάτη, εάν οι συγγραφείς, και ιδίως οι πολιτικοί, εκάτης εποχής, εφρόντιζον να περιγράψωσι και τα κατ' αυτάς.

Διά του ΚΕ' φυλλαδίου της Πανώρας: έδημοσιεύσαμεν ειδήσεις τινάς περί τινων εν τώ νοσοκομείω του Λονδίνου, ή Βοθλιέμ, φρενοβλαβών. Αλλά τοσούτω ποικίλλαι είναι οι ιδιοτροπία των πασχόντων τας φρένας, ώστε ουτε να τας φαντασθώμεν δυνάμεθα. Γνωστόν είναι καθ' όλην την Ελλάδα το άνέκδοτον του άρχιερέως εκείνου όστις ένόμιζεν ότι ειχε ρίνα μεγαλύτεραν του σώματός του, και ότι έθεραπεύθη υπό άγύρτου άλλ' ευφυούς τινος ιατρού του Ζηγορίου, χαράξαντος την ρίνα του κατά φαντασίαν πάσχοντος, και άποκόψαντος δθην απ' αυτής το μέγα βόειον ήπαρ το όποιον έφερεν επί τούτω υπό μάλης. Το άγγλιστί έκδοθέν πρό τινων έτών ήμερολόγιον ιατρού, ουτινος άποσπάσματα έκοινοποίησεν, εάν δεν έλησμόνησα, ο Ευρωπαίος έραμιστής, διηγείται την ιστορίαν πλουσίου τινός Αγγλου νομίζοντος ότι το πρόσωπόν του ειχε στραφή προς την βάχιν του. Ο Ρογρών, εις το περί ιατροδικαστικής σύγγραμμά του, αναφέρει ότι τροφος τις ήγάπα υπερβαλλόντως το ύπ' αυτής γαλακτοτροφούμενον βρέφος: και όμως δτάκις άπεσπαργάνου αυτό, εθαύμαζε μόν την ώραιότητα του σώματός του, κατελαμβάνετο δε από άκατάσχετον επιθυμίαν του να έμπήξη έγχειρίδιον εις το στήθος του Ιατρούς τις βεβαίοι ότι ειδη μονομανή πιστεύοντα ότι έβάσταζε τον ουρανόν διά της άκρας ένός δακτύλου του: διό, έκράτει τουτον άδιακόπως όρθόν, φοβούμενος μη πέση ο ουρανός και πλάκωσῃ τον κόσμον. Άλλος τις ένόμιζεν ότι μεταμορφωθείς ειχε γενεί πετεινός, και διά τούτο έμμιέτο την φωνήν του και έκρότει

τους βραχιόνιας ως πτερά. Έτερος, πιστεύων ότι ήτο ύδρία πλήνιος εφοβείτο μη συντριφθή. Άλλος έλεγεν ότι δεν έχει κεφαλήν, και ιατρος τις, ευφυής φαίνεται, ως τον ήμέτερον Ζαγορίσιον, τον έθεραπέυσε βάλων μέγαν όγκον μολύβδου επί της κεφαλής του. Υπῆρξε και έτερος πιστεύων ότι ήτο νεκρός, και διά τούτο άπειχετο πάσης τροφής επί λόγω ότι οι νεκροί δεν τρώγουσιν. Άλλ' εις των φίλων του τον έθεραπέυσε διά του εφεξή; τρόπου έπροσποήθη ότι άπέθανε, και, κατά προσηγηθείσαν παραγγελίαν του, έβλήθη έντός φερέτρου και άπετέθη πρό οφθαλμών του μονομαούς. Μετά τινας ώρας παρεθίοντο βρώματα ενώπιον του υποκρινόμενου τον τεθνεώτα, όστις, εγεγθείς, έραγεν εξ αυτών. Τότε ο υποχονδριακός έμμηθή το παραδειγμα του φίλου του και έθεραπεύθη.

Αγγλος τις συγγραφεύς άποδεικνύει διά παραδειγματίων ότι ο τύπος δημοσιέων τα συμπεδικότα ταύτα, συντρέχει όλεθριώς εις το να μωρηνώνται οι άνθρωποι. Κακούργοι τινες μετανοήσαντες, λέγει, πρό τινος, ένέκαλεσαν αυτοί έαυτους, καταγγείλαντες όλα όσα ειχον πράξει εγκλήματα. Άλλοι δε προσήλυν εις έαυτους: άδικήματα εις ά ουδέποτε ειχον έξοκείλει. Έμπαρός τις ειχεν ύπερέτιλα όνομαζομένην Έλμαν, ήτις έγεινεν άραντος μίαν των ήμερών ο κύριός της, άνθρωπος κακοήθης και οίνοπότης, κατήγγειλεν έαυτόν ως φονέα της Έλμας. Διηγήθη έμπεριστατωμένως τον φόνον, και άνέφερε λεπτομερείας πολλά περιεργους. Αλλά μετά τινας ήμερας ή Έλμα έμφανιθεύσα ειπεν, ότι ειχεν αναχωρήσει από την οίκίαν του κυρίου της διότι δεν την μετεχειρίζετο δεόντως, και ότι όη ή ιστορία του φόνου ήτο πλαστή. Τότε ύπεβλήθη εις άνάκρισιν ο έμπορος. Περιεργοί είναι αι άπαντήσεις του: κατ' άρχής μόν ένέμενεν εις την πρώτην κατηγορίαν: άλλ' άναγκασθείς ώμολόγησεν επί τέλους τους λόγους εξ ών όρηθείς έτυχεφάντησεν έαυτόν. (1) « Αί έφημερίδες, ειπε, μού έχάλασαν τον νοόν: αναγινώσκων αυτάς συνεχώς, και εύρίσκων αιωνίως διηγήσεις φόνων και μαρτυρίας φονέων, προσεβλήθη τον έγκέφαλον: ήθελθη να φανη και το ιδιόκόν μου όνομα εις τας έφημερίδας, και διά τούτο έκαμα ο,τι έκαμα. Σας ύπόσχομαι ότι δεν θ' αναγνώσω πλέον έφημερίδας. »

Ο άνθρωπος λοιπόν αυτός δεν μετεμελήθη διότι ήτο, ως ειπομεν, κακοήθης και οίνοπότης, αλλά διότι άνεγίνωσκεν έφημερίδας!

Άλλοι χωρικοί κατεμήνυσαν έαυτούς: ως έμπερηστάς άγροκτηπίων και χορτοβολώνων, ένώ, καθώς άπεδείχθη επί δικαστηρίου, ήσαν άπόντες εν καιρώ της πυρκαϊάς.

Τοιαύτη ή ασθένεια του ανθρώπινου νοός, όστις

(1) Δεν ένθυμούμαι ποδ' άνέγνω ότι γνωστός τις μουσικός Σαλιέρης όνομαζόμενος, παθών φρονών έκστασει, ένέκαλεσεν έαυτόν ως φαρμακείοντα υπό φρόνου τον περίφημον Μοζάρ. Είναι περιττόν να ειπω ότι το έγληγμα ήτο άνύπαρκτον.

ἐν τούτῳ σημύνεται διὰ τὰς κατακτῆεις, τὰς ἀνακαλύψεις, καὶ τοὺς θριάμβους του.

N. Δ.

ΑΓΡΙΑΙ ΝΗΣΣΑΙ. (1)

Ἀνέγνωμεν εἰς Ἀγγλικὸν σύγγραμμα τὰ ἐφεξῆς:

« Διετάχθη τὸν παρελθόντα χειμῶνα νὰ διαγράψω νέον σχέδιον διὰ τὸν ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Βούκιγκουμ ἐξάισιον κῆπον τοῦ Ἐδγέρλεϋ. Μετὰ τὴν διαγραφὴν, ἀπεφάσισα νὰ μεταφέρω εἰς νησιδίων κείμενον ἐν μέσῳ τῆς καθωραϊζούσης τὸν τόπον ἐκεῖνον λίμνης, τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν διὰ νὰ κατασκευάσω τὸ προσεχὲς ἔαρ περιέργους τινὰς οἰκοδομὰς. Ὁ πάγος ἦτο πυκνότατος, ὁ οὐρανὸς εὐδῖος, καὶ ὁ βορρᾶς ἐπνεε λάβρος καὶ ἀδιάκοπος. Κατὰ τὸ διαστήμα τῶν ἐργασιῶν μου, ἀποικία τις νησιῶν ἀγρίων, ἐμφωλεύουσα πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς λίμνης, εἴλκυε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιέργειάν μου. Ἔκουσα πάντοτε ὅτι αἱ ἀγριαὶ νῆσσοι ἀποσύρονται τὸν χειμῶνα εἰς τὰς λίμνας ἢ τὰ λιμναζόμενα ἐκεῖνα ὕδατα τὰ μὴ προσβαλλόμενα πολὺ ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ἐκλέγουσιν ἄρα τὰ θερμότερα μέρη· πρέπει ὁμῶς νὰ ἁπολογησώμεν ὅτι προσπαθοῦσι καὶ αὐταὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πῆξιν τοῦ ὕδατος. Καὶ ὡς ἀπόδειξιν διηγοῦμαι ὅτι εἶδον ἰδίως ὁρθαλοῦσι.

Αἱ νῆσσοι ἦσαν δηρημέναι εἰς δύο φάλαγγας, τὴν μὲν ἐνεργοῦσαν, τὴν δὲ ἐφεδρεύουσαν, καὶ ἀλληλεδιάδοχως μεταλλάσσόμενας. Ἡ ἐνεργοῦσα εἰσῆρχετο εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπλητίζεν ἐγγύτατα τὸν πάγον, καὶ περριζίζουσα ἀδιακόπως καὶ κινουμένη ἄνω κατω ταχέως, συνετάρασε τὸ ὕδωρ. Οὕτω πράττουσα ἐμπόδιζον τοῦτο νὰ πηχθῇ, ἐνῶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ὁ πάγος ἦτο τούτῳ στερεὸς, ὥστε καὶ κορμούς δὲν ὄρων μεγίστων ἐδύνατο νὰ σηκῶσθαι. Ὅσάκις αἱ ἐργαζόμεναι ἀπηύδιζον ἄφρον φωνὴν ὄζειαν καὶ περρυθῆς, ὡς στρατιῶται ὑκείκοντες εἰς τὴν κλῆσιν, ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ κοιλώματα τῶν βράχων ἡ ἐφεδρεία, καὶ διεδέχετο τὴν πρώτην φάλαγγα. Παρατήρησα ὅτι πρῶτον ἔργον τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ ὕδωρ νησιῶν ἦτο, τὸ νὰ κολυμβῶσι πλησίον τοῦ πάγου, νὰ βυθίζωνται· καὶ νὰ τὸν κατακερατιζῶσι. Καὶ τὸ ἀξιοπεριεργότερον, κάμμία περίστασις δὲν ἴσχυε νὰ τὰς ἀπομακρύνῃ τοῦ ἔργου των· τὸ σύριγμα, ἢ ὁ κρότος τῶν χειρῶν, τῶν ἐργασιῶν, ἢ ἡ βολὴ λίθου ἐν μέσῳ τῆς ἐργαζομένης φάλαγγος, ἄτινα μόρια, κατ' ἄλλας περιπτώσεις, ἤθελον ἀρκεῖν νὰ διασκορπίσωσιν αὐτὴν,

ἐπὶ τῆς παρουσίας δὲν ἔφερον κανὲν ἀποτέλεσμα. Ἐπὶ τῆς ἀπαθοῦς φυσιογνωμίας των δὲν ἐφαίνετο κανὲν σημεῖον ταραχῆς· εἰς ἐναντίας ἐσυμπέρανον ἀπὸ τὸ μικρὸν ἐξόγκωμα, τοῦ λαίμου των ὅτι ἤθιθάνοντο τὴν ἔπαρσιν ἐκείνην ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐδοκίαν τῆς συνειδήσεως ὅταν ἐκτελῆ τις τὸ χρέος του. Τὸ ἔργον ἐκάστης φάλαγγος διήρκει μίαν ὥραν περίπου· εἰργάζοντο δὲ νυχθημερόν, καὶ διὰ κόπων ἀδιακόπων κατώρθωσαν νὰ ἔχωσι μέρος ὕδατος ἀπῆκτον ἐφ' ὄλου τοῦ χειμῶνος.»

ΕΞΑΙΣΙΟΝ ΚΑΛΛΟΣ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Μαΐου πληθὸς ἀπειρον συνηθροίσθη πρὸς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ Choiseul ἐν Παρισίοις. Αἰτία δὲ τῆς συβροῆς ταύτης δὲν ἦτο οὐτ' ἐγκλημα, οὐτ' ἐρις, οὔτε συμβεβηκὸς ἔκτακτος, οὔτε οὐδεμία τῶν συνηθῶν αἰτιῶν τῶν συναθροίσεων. Τί ἦτο λοιπόν; Θαυμασμὸς, καὶ θαυμασμὸς ἰδιαίτων εἰς καρδίαις τῶν Γάλλων... θαυμασμὸς κάλλους γυναικείου!

Κυρία τις, περικόμφως ἐνδεδυμένη, εἰσελθοῦσα τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἰταλῶν, εἶχε κάλλος τόσῳ σπάνιον καὶ τόσῳ καταπληκτικόν, ὥστε εἴλκυεν ἐν ἀκαρεῖ ὄλων τὰ βλέμματα, καὶ ἐμάγευσεν ὄλους εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστ' ἔμεινον ἀκίνητοι ὡς ἀπολιθωμένοι. Τὸ πληθὸς συνεπυκνοῦτο ἀδιακόπως. Καὶ ὅσοι μὲν τὴν εἶχον ἰδεῖ ἐξέφεραζον γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τῶν ἐνθουσιασμένων των, καὶ ἠρέθιζον οὕτω πως τοὺς ἄλλους νὰ τὴν ἰδῶσιν· ὥστε ὄλοι ἀνέμενον τὴν ἐξοδὸν τῆς ὥρας Κυρίας.

Μόλις δὲ παρουσιάσθη εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀνευφημία ἀκράτητοι ἤχησαν πανταγόθεν. Ἡ Κυρία, πτοηθεῖσα, ὠπισθοδρόμησε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον. Μετὰ μικρὸν προσπαθήσασα νὰ ἀναχωρήσῃ δι' ἄλλης μικρᾶς ἐξόδου, παρετηρήθη καὶ ἐπερικυκλώθη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν· τότε προσεκλήθησαν οἱ χωροφύλακες νὰ διασκορπίσωσι τὸ πληθὸς· ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ἐφαρμόσωσι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸν περὶ συναθροίσεων νόμον, διότι αὐτὸς δὲν ἐπρόνοιε καὶ περὶ συναθροίσεως διὰ λόγον θαυμασμοῦ ὥρας γυναικείας. Βαρβαρώτατον δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἐὰν ἔστρεφον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ λαοῦ μετὰ τὰς τρεῖς προσκλήσεις τῆς διακλύσεως.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τί ἀπεφάσιεν ἡ Κυρία; ἐπερίμενεν ἕως οὗ ἀπαυδῆσαν τὸ πληθὸς διαλυθῆ μόνον του. Καὶ τῶνόντι τὸ πληθὸς ἀπηύδισε, καὶ αὐτὴ ἀνεχώρησε τέλος πάντων.

(1) Ἀ γ ρ ι ὀ π α π π ι α ι. Οἱ ἄλλοις εἶχον πολλὰ δνόμα. α διὰ νὰ σημάνωσι τοῦ εἶδους τούτου τὰ πτηνὰ Ἐλεγον, βο σ κ α δ α ς, φ α σ κ α δ α ς, κ ο λ υ μ β ῖ δ α ς, κ ε ρ κ ι θ α λ ῖ δ α ς, καὶ α ἰ θ ὕ α ς. Ἀλλὰ, διὰ τίνος ἐξ αὐτῶν διεκρίνοντο αἱ καθ' ἡμᾶς ἀ γ ρ ι ὀ π α π π ι α ι; Ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου, τίς ἰδῆναι α ἡ γ ρ ῖ α ς νῆσσοι. Σ. Μ.